

El llenguatge Interrogatives indirectes (III)

15/X/1977
Es cert que una frase com No sabem el que volen és sovint pronunciada No sabem el «què» volen, a causa d'una tendència general a rebutjar dos monosíl·labs àtons consecutius. Però deixant de banda aquest fet, purament fonètic, el que ara ens importa és veure si és possible, en algun cas concret, l'intercanvi entre el mot fort què i el conjunt el que (o el seu equivalent allò que). Dit altrament: si en algun cas es pot resoldre l'expressió d'un mateix significat per mitjà d'una oració interrogativa indirecta —què volen— i d'una relativa substantiva —el que volen—, indistintament.

Podem cercar una resposta a aquesta pregunta en el títol de dues obres ben conegudes, i d'altra banda molt recomanables: El que s'ha de saber de la llengua catalana, de Joan Coromines, i Què cal saber de Catalunya de l'historiador —malauradament ja traspassat— Ferran Soldevila. Encara que, com a títols que són, aquestes frases figuren com si fossin independents, són en realitat dues subordinades: la primera una relativa substantiva i la segona una interrogativa indirecta. Totes dues, efectivament, podrien dependre d'una teòrica oració principal com, per exemple, En aquesta obra us expli-

quem... La nomenclatura de les dues subordinades (els dos títols) que poden completar aquesta oració principal no és pas arbitrària: la (relativa) substantiva ens proposa un inventari, un contingut substancial de coses que s'han de saber, i la interrogativa (indirecta) ens brinda la resposta a una interrogació implícita. Però encara que aquestes dues frases responguin a formulacions gramaticals diferents, els significats que expressen arriben a coincidir tant, que podem dir que esdevenen intercanviables.

Aquesta intercanviabilitat és només possible en uns pocs casos: és, també, difícil de reduir a una norma o esquema. No sap què vol i No sap el que vol (amb un subjecte comú a la principal i a la subordinada) són encara intercanviables. Però ja no ho són No se que pregunten (ignoro que és) i No se el que pregunten (no hi se donar resposta). I preposicions com Digues-me de que canvien i Fa el que vol, ja no admeten cap canvi, ni amb sentit diferent. En conclusió, si es ducta de resoldre una proposició completa amb una interrogativa indirecta o bé amb una relativa substantiva, no no farem sense reflexionar sobre el sentit que volem expressar. Però tenint present que en mes d'un cas qualsevol de les dues solucions pot ésser bona.

Albert Jané